

ЛІНГВІСТИЧНА БАЗА ДАНИХ ЯК ІНФОРМАЦІЙНО-ПРОГРАМНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ

З виникненням інформаційно-комп'ютерних технологій підвищується інтерес до опрацювання природної мови програмними засобами, що зумовлює необхідність представлення мовного матеріалу в структурованій формі та створення інструментарію для опрацювання лінгвістичної інформації комп'ютерними програмами.

В українському мовознавстві проблеми застосування комп'ютерних технологій під час різноманітних дослідженнях порушено у працях Т. О. Грязнухіної, Н. П. Дарчук, Є. А. Карпіловської, Т. П. Любченко, М. М. Пешак, О. Г. Рабульця, Н. В. Сніжко, І. В. Шевченка, В. А. Широкова та ін.

Проведені дослідження в Українському мовно-інформаційному фонді НАН України показують ефективність застосування спеціально створених баз даних для аналізу мовних явищ на великих масивах лінгвістичного матеріалу за багатьма параметрами, застосовуючи комп'ютерні технології [Широков, 2011; Широков, Білоноженко, Бугаков та ін., 2010]. Лінгвістичні бази даних (ЛБД) слугують інструментом і матеріалом досліджень, дають змогу в зручній формі структурувати інформацію для автоматизованої роботи.

Як зазначає Є. А. Карпіловська, проектування бази даних передбачає два етапи: 1) інфологічний – етап, на якому відбувається відбір інформації та її структурування, або етап внутрішньої формалізації інформації, етап моделювання змісту інформації; 2) датологічний – етап оформлення інформації відповідною мовою подання, що є придатною для комп'ютерного опрацювання, або етап зовнішньої формалізації інформації, етап моделювання її форми, перетворення інформації на дані [Карпіловська: 34].

ЛБД застосовують для аналізу різних мовних явищ.

У нашому дослідженні ЛБД «Семантика відносних прикметників» побудована як мовно-інформаційний інструментарій для багатопараметричного опису семантичних властивостей відносних прикметників української мови. ЛБД структурована полями, містить семантичні параметри, за якими здійснюється формування тлумачних статей відіменникових відносних прикметників, тлумачення яких передано за відсильними формулами тлумачення «Прикм. до ...» та «Стос. до ...»: семантичні властивості мотивувальної основи відносного прикметника; словотворчий афікс; стилістичні позначки; семантичні відношення; якими представлена позначувана відносним прикметником реляційна ознака; типи лексичної сполучуваності прикметника; а також інформацію, необхідну для встановлення цих параметрів, ілюстрації вживання відносного прикметника у сполученні з іменником, входження прикметника в стійкі словосполучення та експліковане у результаті аналізу лексичне значення відносного прикметника. Розроблена ЛБД є репрезентативним матеріалом для багатопараметричних

досліджень в автоматизованому режимі з проблеми полісемії; формування української термінологічної системи; словотвірної семантики; дослідження лексичної сполучуваності слів.

Література

1. Карпіловська Є. А. Вступ до прикладної лінгвістики: комп'ютерна лінгвістика. Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2006. 188 с.
2. Широков В. А. Комп'ютерна лексикографія: монографія. Київ: Наук. думка, 2011. 351 с.
3. Широков В. А., Білоноженко В. М., Бугаков О. В. та ін. Лінгвістичні та технологічні основи тлумачної лексикографії: монографія. Київ: Довіра, 2010. 293 с.

ОНУФРІЙЧУК Ганна

канд. філол. наук, доцент, м. Київ

ОКСАМИТНА Леся

викладач, м. Київ

ВНУТРІШНЯ ФОРМА СТАЛИХ МОВНИХ СПОЛУК

Сучасному мовознавству властиві інтенсивні пошуки теоретичних і практичних основ щодо вивчення фразеологічного складу української мови, який надалі залишається тим багатим мовним матеріалом, до якого повсякчас звертаються дослідники у пошуках глибинних знань про світ, про людину в ньому, про тісний зв'язок фразеологічної одиниці з народними звичаями та повір'ями. Фразеологічні одиниці, унікальні за структурою, виступають засобом збереження цінних відомостей про етнокультуру, вірування, релігію в широкому розумінні, відображають особливості світобачення народу, психології людини, постають способами фіксації знань про дійсність. Зміст мовних одиниць, що базується на мисленні, сприйнятті навколишнього світу, відображається у внутрішній формі. А тому важливим чинником у з'ясуванні семантики сталої мовної одиниці є з'ясування внутрішньої форми, що зараз є актуальним у дослідженнях багатьох науковців. Погоджуємося з думкою дослідників про те, що види фразеологічних одиниць залежать від типу їхньої внутрішньої форми. Так, ідіоми постають на основі переосмисленої ситуації або її фрагмента, позначуваного прототипом фразеологічної одиниці, а внутрішня форма фразеологічних єдностей є «формою багатьох форм» (В. Ужченко, Л. Авксент'єв) і розподіляється між внутрішніми формами компонентів (Л. Ройзензон) [Онуфрійчук: 47]. Внутрішня форма фразеологізму виражає засіб бачення світу носія мови, виступає засобом відображення навколишньої дійсності. За твердженням О. Майбороди, поняття внутрішньої форми дає ключ до розуміння способу поєднання думки зі звуковим комплексом [Майборода: 1]. Внутрішня форма фразеологізму може бути представлена тільки через значення і структуру вільного словосполучення. У свою чергу вільна словосполучка є матеріальною базою фразеологізму, а його внутрішня форма репрезентується через значення і структуру компонентів, зміст і форма яких перебувають у складних